

Handläggare
Annika Björklund
Telefon: 08-508 01 603**Till**
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Utveckling av introduktionsförskola i Rinkeby

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden lägger anmälan till handlingarna

Gunilla Davidsson
verksamhetsområdeschef

Sammanfattning

Rinkeby-Kista Stadsdelsförvaltning beslöt våren 2015 att inrätta en så kallad introduktionsförskola. Syftet är att vara en sluss och introduktion till förskola samtidigt som föräldrar får ökad kunskap och beredskap att ta aktiv del i samhället. Verksamheten är ett komplement till den öppna förskolans mötesplats, och riktar sig till familjer som behöver mer stöd att etablera sig i samhället. Verksamhetens pedagoger har utformat en miljö och modell för språkstöd, både för föräldrar och för barn, som är framgångsrik och under kort tid har lockat ett stort antal deltagare. Det stora intresset för introduktionsförskolan visar att det finns ett stort behov av att utveckla verksamheter och metoder som fångar upp människor tidigt i integrationsprocessen.

Utveckling av Introduktionsförskola i Rinkeby

Bakgrund

Kommissionen för ett hållbart Stockholm har i rapporten ”Skillnadernas Stockholm” beskrivit skillnader i livsvillkor i olika delar av staden.¹ I delar av Rinkeby-Kista stadsdelsområde är skillnaderna i livsvillkor i jämförelse med övriga staden särskilt tydliga. Här finns en hög andel invånare med låg inkomst, hög andel invånare som är arbetslösa, hög andel invånare med låg utbildningsnivå, hög andel ungdomar som inte går ut grundskolan med godkända betyg, höga ohälsotal, lågt valdeltagande etc.

Malmökommissionen är Malmö's motsvarighet till kommissionen för ett hållbart Stockholm. I en delrapport diskuteras förskolans betydelse för jämlika villkor.² Författarna konstaterar att förskolan har betydelse för barns utveckling, lärande och hälsa och bidrar till att utjämna skillnader i livsvillkor. Förskola ger dessutom föräldrar möjlighet att arbeta eller studera vilket ger dem ökade möjligheter att ta aktiv del i samhället.

I stadsdelsområdet är andelen barn som går i förskola lägre än i andra delar av staden. En bidragande faktor har varit att många föräldrar har beviljats vårdnadsbidrag. Även om det inte längre är möjligt att ansöka om vårdnadsbidrag är andelen barn i förskola fortsatt lägre i förhållande till övriga staden. Nyanlända familjer bosätter sig hos släkt, vänner eller hyr lägenhet i andra hand genom kontakter. Det finns också föräldrar som har varit hemma med små barn, bott länge i landet men inte lärt sig språket, vilket inneburit ökat avstånd till arbetsmarknaden och ökad isolering.

Behovet av stöd och hjälp för etablering i samhället är stort för många familjer i stadsdelsområdet. På de öppna förskolorna har besökare ofta önskemål att delta i svenskundervisning. Det har varit svårt att få ihop en tillräckligt stor grupp för att SFI ska anordna undervisning. Nyanlända som ännu inte fått de fyra sista siffrorna i personnummer har inte rätt att läsa SFI. Det har också varit svårt att anordna svenskundervisning utan att det påverkar öppen förskolas övriga verksamhet.

Förskoleverksamheten behöver nå föräldrar med information om vad förskola är och vilken betydelse förskolan har för att få dem intresserade av att deras barn får ta del av förskoleverksamhet.

¹ Skillnadernas Stockholm, Kommissionen för ett hållbart Stockholm 2015

² Förskolans betydelse för barns utveckling, lärande och hälsa. Ett diskussionsunderlag framtaget för Kommissionen för ett hållbart Malmö. Persson m.fl. 2012

Mot den här bakgrunden och med erfarenhet från tidigare projekt i stadsdelsområdet tog förskoleverksamheten initiativ till att utveckla en verksamhet som ska kombinera den öppna förskolans mötesplats, för barn och föräldrar, med den ordinarie förskolans mer strukturerade verksamhet.

Målgrupp och syfte

Målgrupp är föräldrar med barn 0-6 år. Föräldrar ska vara nyanlända samt helt eller delvis sakna kunskaper i det svenska språket. Verksamheten ska erbjuda en pedagogisk verksamhet för barnen samtidigt som föräldrarna får möjlighet att delta i språkundervisning och får samhällsinformation. Vistelsen ska avslutas med att barn och förälder får en fördjupad inskolning på förskola.

Organisation

Verksamheten bedrivs till en början i projektform. Innehåll och struktur utvecklas utifrån de erfarenheter som görs när verksamheten kommit igång. Även besökarnas behov och synpunkter ska tas tillvara. Projektet är organiserat tillsammans med öppen förskola i enheten för barn i behov av särskilt stöd. En lämplig lokal fanns tillgänglig på förskolan Gamlebyplan i Rinkeby. Under hösten iordningställdes lokalen, inventarier och material införskaffades.

Personal

Våren 2015 rekryterades en projektledare och två pedagoger. Projektledaren har långvarig erfarenhet som förskolechef i stadsdelsområdet. Pedagogerna har förskolläro- respektive socialpedagogutbildning. Båda har arbetat på förskolor i stadsdelsområdet, på öppen förskola samt inom socialtjänsten som familjepedagog. Det innebär att de som arbetar i verksamheten har god kännedom om området, pedagogisk kompetens och erfarenhet av att samverka med föräldrar.

Studiebesök, marknadsföring

Projektledaren och pedagogerna gjorde under hösten en rad studiebesök på liknande verksamheter, bl.a. i Kramfors och Helsingborg. En plan för marknadsföring av verksamheten utformades tillsammans med förvaltningens kommunikator. Arbetsgruppen tog kontakt med verksamheter, både inom och utanför förvaltningen, och informerade om den planerade verksamheten. En folder som presenterade verksamheten spreds till verksamheter som kom i kontakt med målgruppen.

Redan under planeringsfasen spred sig ryktet om introduktionsförskolan och arbetsgruppen fick flera förfrågningar om studiebesök. I

omvärlden fanns ett stort behov av att utveckla verksamheter som fångar upp människor tidigt i integrationsprocessen. När introduktionsförskolan kom igång var intresset stort från myndigheter, kommuner och andra verksamheter. Förfrågningar om studiebesök kommer regelbundet. Studiebesöken bidrar genom frågeställningar och erfarenhetsutbyten till att utveckla verksamheten. Både radio och tidningar har rapporterat från verksamheten och bidragit till att Introduktionsförskolan blivit känd, både inom och utanför stadsdelsområdet.

Verksamheten

I januari 2016 kunde verksamheten ta emot de första besökarna. Arbetsgruppen prövade olika arbetssätt och modeller. Efter drygt fyra månader hade innehåll och arbetssätt utformats.

Yttre struktur

Verksamheten har öppet måndag-fredag mellan 9-15.30 måndag-fredag. Verksamheten är avgiftsfri och föräldrarna kan komma och gå när de vill under öppettiderna. Föräldrarna har ansvar för barnen under vistelsen på Introduktionsförskolan. Det ingår inte måltider utan föräldrar tar med egen mat.

Pedagogisk miljö och aktiviteter

Den pedagogiska miljön liknar den ordinarie förskolan, både vad gäller förhållningssätt, material, och aktiviteter. Barnen ska kunna känna igen sig när de börjar i förskola. Föräldrar och barn har tillgång till barnböcker, material för rollek, bygg- och konstruktionsmaterial, kriter, målarfärg pennor, papper, pussel med mera. Särskilt lekmaterial finns för de allra minsta barnen. Miljön är överblickbar, material och leksaker ska vara lätta att komma åt, både för barn och för föräldrar.

Social miljö

Miljön ska bidra till att besökare känner sig välkomna. Det finns sittgrupper där man kan ha spontana samtal och bord för organiserad undervisning. Varje besökare hälsas välkommen och blir presenterad för besökare de inte träffat tidigare. För att alla ska känna sig delaktiga får alla nya besökare information om innehåll, struktur och rutiner.

Språkarbete

Språkutveckling är en central del i verksamheten som återkommer i alla aktiviteter och interaktioner. Det gemensamma språket är svenska. I verksamheten har tolk hittills inte anlåtats. När en besökare är ny kan de till en början få hjälp att göra sig förstådd av någon som talar samma språk, på engelska eller spanska eller genom enstaka ord på andra språk.

En timme per dag erbjuds organiserad språkundervisning, ”språkatimmen”. De vuxna deltagarna samlas runt ett bord tillsammans med en av pedagogerna. Barnen är tillsammans med den andra pedagogen i ett annat rum. De större barnen stannar för det mesta tillsammans med pedagogen, de mindre barnen vill ofta gå till sina föräldrar.

Språkatimmarna innehåller olika teman som innehåller olika typer av information. Exempel på teman är; Presentera sig själv och sin familj, Introduktionsförskolan, Kost, Hälsa, Kläder, Tid och Förskola. I varje tema tränas ord som är bra att kunna i olika sammanhang. En annan modell som används är att göra ordlistor utifrån ett ämne, ordlistan ligger sedan till grund för en berättelse, som bygger på en gemensam upplevelse t.ex. en utflykt eller en gemensam aktivitet t.ex. bakning. Genom den sociala samvaron får deltagarna rikliga möjligheter att träna sina nyvunna språkkunskaper.

Pedagogerna använder olika verktyg för att bygga upp de vuxnas ordförråd på svenska; det kan vara bildkommunikation, interaktiv pekskärm, användbara appar för I-pad och information från internet. Det finns tidningar och litteratur på lätt svenska. Barnböcker används som en första introduktion till det svenska språket både av barn och av föräldrar.

Under hösten har verksamheten knutit kontakt med SFI-anordnare. SFI-verksamheten i Rinkeby vill nå hemmavarande föräldrar men har inte möjlighet att erbjuda barnpassning. Ett samarbete har utvecklats vilket innebär att SFI-lärare kommer till Introduktionsförskolan och har undervisning för en grupp besökare som har rätt att läsa SFI. Barnen kan fortfarande delta i den pedagogiska verksamheten. Introduktionsförskolan kan ta del av SFI:s material och använda det i verksamheten.

Besökare

Verksamheten har under 2016 haft ca 150 besökare (föräldrar och barn) Av föräldrarna är fyra män. Besökarna kommer från 26 olika länder.

Besökarna är nyanlända familjer som väntar på uppehållstillstånd, nyanlända kvinnor som har gift sig med män som bott i Sverige sen tidigare samt föräldrar som bott i landet länge, varit hemma med barn och saknar kunskaper i svenska. Ett fåtal av besökarna saknar de fyra sista siffrorna i personnumret och är inte asylsökande, barnen har inte rätt att gå i reguljär förskola. Majoriteten av besökarna

bor i Rinkeby eller i övriga delar av stadsdelsområdet. Det har även kommit besökare från andra stadsdelsområden och från kranskommuner. En del besöker verksamheten varje dag medan andra kommer sporadiskt.

Besökarna har fått information om Introduktionsförskolan på de öppna förskolorna, via föräldrarådgivare, medborgarkontoret, barnavårdscentralen med fler verksamheter. Även centrala enheter i staden har hänvisat föräldrar. Besökare har också fått kännedom om verksamheten genom släkt, vänner och bekanta.

Erfarenheter och vidareutveckling

Introduktionsförskolan fick snabbt besökare tack vare arbetsgruppens nätverks- och marknadsföringsarbete. Vid slutet av år 2016 var det genomsnittliga antalet besökare 20 per dag. Språkträning är det centrala i verksamheten, dels genom formell undervisning och genom sociala samvaron med spontana samtal. Pedagogerna har utifrån i sin kunskap om förskolepedagogik utarbetat en modell för språkstöd, som passar både barn och föräldrar. Språkträningen kombineras med att föräldrarna får kunskap om samhället, information samt råd och stöd i föräldrarollen.

Barnen får utöver språkstöd erfarenhet av att delta i en pedagogisk gruppverksamhet och träning i att samspela med andra barn. När det blir aktuellt med förskola känner barnen igen sig. Familjer och barn har lärt känna varandra och fått kontakter. För många har verksamheten bidragit till familjens psykosociala välbefinnande.

Listan på verksamhetens positiva effekter kan göras lång. I rapporten "Introduktionsförskolans första år" beskrivs verksamhetens innehåll mer ingående, bland annat berättar besökare själva om sin upplevelse av verksamheten.³

Det stora intresset för introduktionsförskolan visar att det finns ett stort behov av att utveckla arbetssätt och metoder som fångar upp människor tidigt i integrationsprocessen. Majoriteten av besökarna är ofta mycket motiverade att lära sig språket och att fortsätta etablera sig i samhället. De inspirerar också de besökare som från början inte har samma motivation genom vara förebilder och visa att det är möjligt att lära sig svenska.

Vistelsen ska vara tidsbegränsad och avslutas med att barnet börjar i förskola. Flera föräldrar har fortsatt att besöka verksamheten, även

när barnen börjat i förskola. Det är till stor del föräldrar som fortfarande väntar på uppehållstillstånd och därmed inte har rätt att delta i SFI-undervisning. Det är viktigt att fånga upp den här gruppen och skapa en fortsättning efter introduktionsförskolan under tiden de väntar på beslut om uppehållstillstånd.

Under 2017 ska Introduktionsförskolan fortsätta utveckla samverkansytter med andra verksamheter. Redan nu finns en naturlig samverkan med de öppna förskolorna. Samarbete med Familjehuset är ytterligare ett möjligt samverkansområde som kan utvecklas. Även föräldrar med barn som fyllt 6 år och inte deltar i förskoleklass ska ges möjlighet att delta i verksamheten, skolan kan då komma att bli en möjlig samverkanspartner.

Under 2017 kommer förvaltningen att starta ytterligare en introduktionsförskola i stadsdelsområdet.
